

El març d'enguany, el president de Mercadona va dir: "La cosa bona del 2011 és que serà millor que el 2012." I sembla que tenia prou raó. Les previsions de tots els organismes i centres d'estudis diuen que l'any que ara inaugurarem serà, si més no, tan dur com l'anterior. La continuïtat de la crisi del deute, la manca de disposició de crèdit, la persistència dels nivells de desocupació i un creixement anèmic marcaran el 2012.

Profètic Juan Roig

Si sou dels qui opineu que els mitjans de comunicació contribuïm a alimentar la paranoia de la crisi amb tot d'articles sobre l'escalada de la desocupació, l'assetjament de les agències de qualificació, les retallades que se'ns abraonen, el desmuntatge de l'estat del benestar o el naufragi d'Europa val més que no continueu llegint aquest article. Igualment, si us estimeu més passar unes vacances de Nadal tranquil·les. Perquè això que ve a continuació és una successió de males notícies sobre què ens portarà l'any que ara comencem. Vulguem o no, tots els experts i organismes –i tots els informes– apunten que el 2012 serà, pel cap baix, tan dur com el 2011. I fins i tot podria ser-ho més.

La penitència del sobreendeutament, doncs, encara es prolongarà una bona temporada, i la recuperació que a l'inici de la Gran Recessió es va fixar pels volts del 2012 es retardarà. El pas dels mesos ha acabat donant la raó a Juan Roig. El president de Mercadona –que, d'un temps ençà, és escoltat amb reverència als fòrums econòmics i també polítics del País Valencià– va dir el març passat, durant la presentació dels resultats de l'exercici 2010 de la cadena de supermercats, una frase que ha esdevingut profètica. "La cosa bona del 2011 és que serà millor que el 2012." Aleshores, algunes veus el van catalogar d'ocell de mal averany, confiades que la Unió Europea obriria un tallafoc per a aïllar el problema grec i que les mesures d'ajustament dels governs restablirien la confiança dels mercats i de les empreses.

■ PREVISIONS PER A L'ECONOMIA ESPANYOLA

% de variació

	2010	2011	2012	2013
PIB	-0,1	0,7	0,3	1,3
Consum privat	0,8	0,0	-0,1	0,9
Consum públic	0,2	-1,3	-2,0	-1,3
Formació bruta de capital fix	-6,3	-4,8	-4,0	0,7
Exportacions de béns i serveis	13,5	9,1	3,6	5,6
Importacions de béns i serveis	8,9	1,5	-1,7	3,0
Inflació	2,0	3,0	1,4	0,9
Desocupació	20,1	21,5	22,9	22,7
Taxa d'estalvi de les llars	7,7	4,6	4,7	5,1
Dèficit públic (% del PIB)	-9,3	-6,2	-4,4	-3,0
Deute públic (% del PIB)	67,1	74,1	77,2	79,0
Balança per compte corrent (% del PIB)	-4,6	-4,0	-2,3	-2,0

■ EVOLUCIÓ DEL PIB A EUROPA

% de variació sobre l'any anterior

	2010	2011	2012	2013
França	1,4	1,6	0,3	1,4
Alemanya	3,6	3,0	0,6	1,9
Grècia	-3,5	-6,1	-3,0	0,5
Irlanda	-0,4	1,2	1,0	2,4
Itàlia	1,5	0,7	-0,5	0,5
Japó	4,1	-0,3	2,0	1,6
Portugal	1,4	-1,6	-3,2	0,5
E. espanyol	-0,1	0,7	0,3	1,3
Regne Unit	1,8	0,9	0,5	1,8
EUA	3,0	1,7	2,0	2,5
Zona euro	1,8	1,6	0,2	1,4
Total OCDE	3,1	1,9	1,6	2,3

Font: OCDE

El temps i la successió dels fets, però, han acabat donant la raó a Roig. "Al 2012 hi arribem amb tota la inèrcia d'un 2011 que ha estat un any molt dur. Aquesta inèrcia es traslladarà necessàriament" a l'any que ara comença, apunta Santiago Niño Becerra, professor d'estructura econòmica de la Universitat Pompeu Fabra i autor *Más allá del crash*. "I encara caldrà afegir-hi la presa de mesures que potser implicaran disciplina financera, però que empitjoraran molt la situació de les persones i de l'economia en general." D'una opinió molt semblant és l'economista valencià Tomás Guillén, que considera que el 2011 ha estat un "any perdut", cosa que retardarà la recuperació econòmica més enllà del 2013. "El cicle polític ha condicionat molt l'esdevenidor de la crisi. Primer hi hagué les eleccions autonòmiques, després l'estiu, després les eleccions estatals... i el resultat ha estat una paràlisi, una mena de *stand by* que ha agreujat la situació."

La convalsència d'Europa.

L'any que s'acaba ha confirmat que la recuperació serà més lenta i irregular que no s'esperava, no tan sols perquè s'ha endarrerit la presa de mesures, sinó també per les complicacions esdevingudes en el panorama internacional. A la lentitud del recobrament, habitual quan els orígens de la crisi són els elevats endeutaments, s'hi han afegit factors que han alentit el procés i que consoliden els pronòstics més pessimistes, com apunta l'informe de perspectives del 2012 de "la Caixa".

En primer lloc, la contracció del sector públic no és compensada pel sector privat a la velocitat que s'esperava. En segon lloc, el terratrèmol i el *tsunami* que, al març, van afectar el nord-est del Japó van originar una

Juan Roig, durant la presentació de resultat de Mercadona, el mes de març passat.

ruptura de la cadena de subministraments que va tenir conseqüències mundials. En tercer lloc, l'escalada dels preus de primeres matèries el 2009 i el 2010 va continuar fins el 2011 i va dificultar la recuperació dels països importadors. Finalment, la crisi del deute sobirà europeu i la pressió dels mercats, lluny d'apaivagar-se, s'ha estès i s'ha agreujat amb la incapacitat de la Unió Europea d'activar mecanismes de defensa.

La reunió dels caps de govern a principi de desembre hauria de significar un punt i a banda en la indecisió que fins ara havia mostrat Europa, però encara resta per veure si l'acord tindrà l'efecte desitjat i restablirà la confiança. De moment, el consens a favor de reformar el tractat europeu per a avançar cap a una consolidació fiscal més intensa ha allunyat les prediccions més fosques. Al darrer informe de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) –publicat abans de la trobada a Brussel·les– es calculava que la UE tancaria el 2011 en

recessió, amb una caiguda del PIB de l'1% aquest trimestre i del 0,4% en el primer del 2012.

Amb tot, una volta descartat el camp qui pugui després d'haver assolit el consens a la reunió del 9 de desembre, l'OCDE calcula que la zona euro sortirà de la recessió durant el 2012, amb un creixement que situa en el 0,2%. Els ajustos interns i la incertesa que suscita el desacord polític als Estats Units a propòsit del programa pressupostari, a banda la pròpia inèrcia arrossegada d'enguany poden ser les causes d'un creixement tan lleu. Amb vista al 2013, la millora pujaria fins a l'1,4%, segons els pronòstics de l'OCDE.

En aquesta línia, Vicente Pallardó, professor de la Universitat de València i expert en economia internacional, opina que les economies avançades tenen dos envits per a evitar que el 2012 siga pitjor que el 2011: "Els Estats Units –diu– haurien de prolongar les mesures d'estímul fiscal i establir un pla fiscal d'ajustament a mitjà termini. Per una altra banda, Europa ha de resoldre els problemes a curt termini,

amb una intervenció del Banc Central Europeu més decidida, i consolidar allò que ha aprovat a la cimera a mitjà i llarg termini." "Si no es canvia res –apunta Pallardó–, el 2012 serà pitjor que el 2011. La qüestió és que ara mateix se sap què cal fer per a evitar aquesta situació."

L'acció immediata per part d'Europa és, de fet, una exigència que esmenten tots els experts consultats per aquest setmanari. Joan B. Casas, degà del Col·legi d'Economistes de Catalunya, apunta que cal que "Europa segueixi el full de ruta que es va marcar a la reunió del desembre, encara que no sigui el millor dels possibles". I adverteix: "Cal que no ho faci amb lentitud perquè això podria tornar a complicar les coses." Per una altra banda, l'economista Tomás Guillén, que també és president d'AECTA (Associació d'Empreses de Consultoria i Terciari Avançat), creu que Europa ha de superar els processos de presa de decisió lents, perquè això entrebanca "la seua capacitat de reacció" davant les turbulències que aquests darrers mesos han

Cap a una dècada perduda?

La difícil digestió dels desequilibris provocats per l'expansió del sector immobiliari i l'endeutament privat alimenten els fantasmes que apunten a una dècada perduda per a l'economia de casa nostra. Els ajustos pressupostaris, la contracció del sector públic, les dificultats de finançar-se a l'exterior i la caiguda de la inversió productiva menen cap a un període de creixement anèmic, alts nivells de desocupació i una activitat econòmica ranquejant.

Seria una situació molt semblant al que visqueren en el passat unes altres regions del món. A final dels anys 80, l'Amèrica Llatina va entrar en un cercle viciós d'endeutament, devaluacions i hiperinflació que es va perllongar fins a mitjan anys 90. La solució, aleshores, fou l'ajornament

del pagament del deute internacional, en canvi de plans d'ajustament molt durs que van tenir com a conseqüència la consolidació de les desigualtats i la pobresa durant aquell període.

La dècada perduda més famosa és, però, és la que travessà el Japó durant els 90. Unes quantes dècades de creixement extraordinari al Japó de la postguerra van culminar amb una gran bombolla de preus dels actius que va arribar al cim l'any 1989. L'esclat de la bombolla es va endur milers de dòlars de riquesa acumulada i va originar, en col·laboració amb una política econòmica erràtica, un creixement anèmic per als anys següents, acompanyat d'un llarg període de deflació, és a dir, d'afonament dels preus.

JORDI PLEY/ARXIU

Cadena de producció de les sabatilles Munich, a Capellades (Anoia).

amençat, primer, els països perifèrics i, després, el conjunt de la zona euro. Siga com siga, apunta, contundent: "Europa no és el millor continent del món per a viure-hi durant la pròxima dècada."

L'any vacu. Si viure a Europa no és garantia de progrés per als anys vinents, encara ho és menys residir a l'estat espanyol. Les perspectives procedents d'organismes oficials i centres d'estudis apunten a un any negre per a l'economia espanyola i, especialment, per a les economies domèstiques, si bé és cert que els pronòstics no tenen en compte les mesures anunciades la setmana passada per Mariano Rajoy.

En el discurs d'investidura, el nou president del govern espanyol va anunciar la intenció de reduir el dèficit públic fins al 4,4% a final d'any (el 2011 és previst de tancar amb un 6%), amb l'objectiu d'aproximar-se als compromisos establerts per Brussel·les. Per a aconseguir-ho, el president del PP té previst de retallar almenys 16.500 milions de despesa pública durant el 2012, si bé dimarts passat no va concretar on passaria les tisores.

Siga com siga, seran mesures que s'aplicaran durant tot l'any i no se'n sentirà l'efecte fins mesos més tard. De manera que la Comissió Europea vaticina que l'any que ara comença s'acabarà amb un creixement del

0,7%. L'OCDE és un poc més pessimista i situa l'augment en el 0,3% del PIB. Els serveis d'estudis de "la Caixa", Bankia i Catalunya Caixa van un poc més enllà i pronostiquen menys del 0,3%.

Amb tot, el pitjor vaticini és el del mercat laboral. Tothom coincideix a creure que el 2012 continuarà destruint-se ocupació. La Comissió situa la taxa de desocupació en el 20,9%, i l'OCDE en pronostica una taxa del 22,9%. L'organisme internacional va un poc més enllà i assegura que durant algun mes del 2012 la desocupació superarà el 23%; i que el 2013 la millora serà mínima, fins al 22,7%. Joan B. Casas considera que encara trigarem temps a veure com millora aquesta situació. "L'ocupació tardarà més a recuperar-se perquè no requereix únicament creixement, sinó creixements forts, molt superiors a l'1%". Aleshores, quan arribarà la recuperació? "A partir del 2013 és previsible que comencem a notar una lleu millora –apunta Tomás Guillen–, però així i tot el 2013 estarem pitjor que no ara. Vorejarem el creixement del 0% durant molt de temps." Santiago Niño Becerra, situat a l'òrbita dels economistes catastrofistes, ho veu més negre. "Som –diu– a les portes d'una caiguda que durarà tot el 2012 i d'un estancament que perdurarà fins el 2015".

Al remat, però, no són sinó pronòstics. El temps ho dirà.

Violeta Tena